

УДК: 37.02:372.8.(477)

DOI 10.18372/2786-823.1.17508

Левко Мар'яна Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національна академія сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного,

м. Львів, Україна

ucpmaryana@yahoo.com

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

***Анотація.** Стаття присвячена вивченню теоретичних засад формування професійної мобільності викладача вищого військового навчального закладу.*

***Ключові слова:** професійна, мобільність, викладач, вищий військовий навчальний заклад.*

***Abstract.** The article is devoted to the study of the theoretical foundations of the formation of professional mobility of a teacher of a higher military educational institution.*

***Keywords:** professional, mobility, teacher, higher military educational institution.*

Актуальність проблеми дослідження. У системі вищої військової освіти склалася ситуація, коли усталені форми організації самостійної навчальної роботи курсантів вже не відповідають вимогам сучасного освітнього та професійного середовища і потребують осмислення, корекції та нових педагогічних ідей. Це обумовлено, перш за все, розширенням поля навчально-дослідницької та науково-дослідної роботи майбутніх офіцерів в умовах інформаційних, телекомунікаційних та інших інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розвиток їх самостійності як професійної та соціально значущої характеристики.

Нині спостерігаються зміни у ставленні майбутніх офіцерів до професії, тобто розвивається усвідомлене прагнення і готовність до розвитку професійної компетентності, самовдосконалення, реалізації у професійній діяльності цільових установок, співвідносних з вимогами та очікуваннями суспільства, що приносить задоволення в особистісних, професійних та соціальних потребах. Саме тому викладачі ВВНЗ мають підготувати конкурентноспроможних фахівців, серед особистісних якостей яких провідне місце посідає професійна мобільність.

Проблема підготовки професійно мобільних фахівців різних галузей знайшла своє відображення у здобутках як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, зокрема, педагогічні аспекти формування професійної мобільності обґрунтували О. Гомонюк [1], Н. Денисенко [2], І. Квасниця [3], Р. Пріма [4], Л. Сушенцева [5] та ін.

Метою статті є розкриття теоретичних засад проблеми професійної мобільності викладача вищого військового навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Успішність формування професійної компетентності майбутніх офіцерів значною мірою обумовлена якістю організації у закладі вищої військової освіти самостійної навчальної роботи як невід'ємної складової частини цілісного освітнього процесу, зміст, види, форми та методи якої спрямовані на формування у курсантів її складових, а саме – професійної готовності і професійної мобільності. Для цього викладачі ВВНЗ мають бути компетентними, висококваліфікованими педагогами, здатними до саморозвитку, самореалізації, вміти впроваджувати інновації у професійній діяльності.

Адже «компетентність – це не просто володіння знаннями (у таких випадках зазвичай говорять про ерудицію), а, швидше, потенційна готовність розв'язувати завдання зі знанням справи, тому компетентність включає як змістовний (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти. Тому компетентна людина має не тільки знати суть проблеми, але й уміти вирішити її практично, тобто володіти методом («знання плюс уміння») розв'язання.

Залежно від обставин розв'язання проблеми компетентний фахівець може застосувати той чи інший метод, що найбільше підходить до даних умов у цей час. Гнучкість методу – друга важлива умова компетентності. По-третє, компетентного фахівця вирізняє здатність серед безлічі рішень вибирати найбільш оптимальне, аргументовано спростовувати помилкові рішення, піддавати сумніву ефектні, але неефективні рішення, тобто критичне мислення» [1, с. 87].

Отже, професійна компетентність викладача ВВНЗ передбачає сформованість професійних знань і умінь у поєднанні з критичністю мислення. У це поняття не тільки входять особистісні якості фахівця, але й досвід його соціалізації у процесі навчання, професійна мобільність.

Дослідниці Л. Сушенцева та С. Тютченко підкреслюють, що «професійна мобільність випускника закладу вищої освіти визначається не тільки його змогою удосконалювати та змінювати спеціалізацію, а й умінням приймати самостійні та нестандартні рішення, спрямовані на підвищення рівня своєї кваліфікації, здатністю швидко освоювати нове освітнє професійне та соціальне середовище» [5].

Проведений теоретичний аналіз основних наукових підходів до досліджуваної проблеми дозволив І. Квасниці розглядати професійну мобільність як:

- «системне багаторівневе явище, яке потребує інтегрованого, міждисциплінарного підходу дослідження;
- базову основу ефективного реагування особистості на виклик сучасного суспільства, своєрідний особистісний ресурс, який лежить в основі дієвого перетворення суспільного середовища й особистості в ньому;
- внутрішній потенціал особистості, що лежить в основі гнучкої орієнтації й діяльнісного реагування в динамічних соціальних і професійних умовах відповідно до власних життєвих позицій; забезпечує готовність до змін і реалізацію цієї готовності у своїй життєдіяльності» [3, с. 293- 294].

У дисертації Н. Денисенко формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури розглядається «як освітній процес, спрямований на оволодіння здобувачами вищої освіти ключовими компетентностями (інструментальними, загальними, фаховими), що ґрунтуються на професійній продуктивності, уміннях аналізувати нові ситуації й застосовувати професійно орієнтовані знання для їхнього вирішення, використовувати засоби сучасних інформаційно-комунікаційних технології та моделювати оздоровче середовище залежно від індивідуальних особливостей учнів, їхніх потреб та інтересів» [2, с. 422].

З нею погоджується і Р. Пріма, яка підкреслює, що «...професійну мобільність педагога правомірно розглядати як здатність орієнтуватися в соціально-педагогічних ситуаціях, які швидко змінюються.» [4, с. 17].

Отже, професійну мобільність можна визначити «як інтегративну особистісну якість, що базується на індивідуальних властивостях (активність, пластичність, гнучкість, адаптивність, високий енергоресурс) та виявляється у поведінці і діяльності суб'єкта у формі цілеспрямованості, самостійності, відкритості нового досвіду, креативності, мотивації до саморозвитку, швидкості прийняття рішень» [1, с. 93].

Висновки. За результатами аналізу наукових пошуків професійну мобільність викладача ВВНЗ ми розглядаємо як стратегію його адаптації до мінливих умов здійснення професійної діяльності та окремий випадок загальної життєвої стратегії.

Ознаками професійної мобільності майбутнього офіцера, на нашу думку, є такі:

- активність в освоєнні нових форм діяльності;
- спрямованість на власний професійний та особистісний розвиток;
- активне ціле покладання;
- збереження свого фізичного та психічного здоров'я та цілісності.

Результати. У процесі вивчення іноземної мови для розвитку професійної мобільності майбутнього офіцера викладачам доцільно використовувати:

- моделювання типових ситуацій, що виникають у професійній діяльності та їхній аналіз;

- проектування способів розв'язання ситуаційних завдань (ситуації – ілюстрації, ситуації – оцінки, ситуації – проблеми, ситуації – справи);

- рефлексивну оцінку курсантами власної діяльності.

Це сприятиме формуванню знань курсантів про конкурентоспроможність фахівця, компетентність, саморозвиток, самовизначення і в майбутньому володіти особистісною та професійною мобільністю.

Список використаних джерел

1. Гомонюк О., Сивак Н. Професійна мобільність майбутнього психолога як предмет наукових досліджень. *Психологічні травелоги*. 2022. № 1. С. 85- 97. URL: <https://pt.khmnu.edu.ua/index.php/pt> (дата звернення: 20.12.2022).

2. Денисенко Н.Г. Теоретичні і методичні засади формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури. Дис. на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2021.

3. Квасниця І. Наукові підходи формування професійної мобільності майбутнього тренера- викладача з виду спорту в закладах вищої освіти *Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University Series Pedagogical sciences* 1 (April 2020): 288 - 296. DOI 10.31494/2412-9208-2020-1-1-288-296 URL: <https://pedagogy.bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/32.pdf> (дата звернення: 20.12.2022).

4. Пріма Р.М. Курс лекцій з освітнього компоненту «Професійна мобільність майбутнього фахівця початкової освіти»: методичні рекомендації. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. 68 с.

5. Сушенцева Л., Тютченко С. Проблема взаємозв'язку академічної та професійної мобільності студентів. *Обрії*. 2019. № 1(48). С. 66 - 69. URL:

file:///E:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/obrii_2019_1_17.pdf (дата звернення: 20.12.2022).